

Bomo dobili bomo muzej na prostem s pridihom doživljajskega parka?

2

Slovenija mora odpraviti nepravilnosti zaradi nespoštovanja evropskih direktiv

3

Prešernovo muzo bi lahko izkoristili, kot je Verona Romea in Julijo

4

IZZIV

KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

Glasilno Društva Novo mesto

Izhaja polletno – 15. junija in 15. decembra

Odgovorna urednica: Tina Cigler
Lektorira: Nina Štampohar
Letna naročnina 5 evrov.

Člani dobivajo IZZIV brezplačno.
Priprava za tisk: Etna studio, Boštjan Grubar s.p.
Tisk: Nonparel d.o.o.

BESEDA UREDNICE

Za Društvom Novo mesto je uspešno leto in tudi naslednje obeta. Dobili smo dva nova častna člana. Po štirih letih smo dočakali ugoden razplet naše pritožbe na Evropsko komisijo. Svoje delovanje smo razširili s projekti, za katere finančne vire iščemo tudi izven mestne občine. Pridobili smo status društva v javnem interesu na področju kulture, ki prinaša številne prednosti. Gledamo naprej. A hkrati se ves čas oziramo tudi nazaj, kajti v preteklosti leži veliko zakladov, zaklenjenih v spominih naših starejših članov. Ker jih želimo ohraniti za zanamce, jih kličemo na plano. Zato smo začeli z mesečnimi pogovornimi večeri, na katerih bodo starejši Novomeščani obujali spomine na novomeško preteklost; v glasilu pa smo v ta namen odprli novo rubriko Nostalgija. V njej bomo oživljali podobo in utrip novomeških četrti in ulic, različnih dejavnosti in obrti, kulturno življenje in podobno – v tokratni številki je predstavljena Pionirjeva mizarska delavnica. Vabljeni k sodelovanju!

Častna člana Društva Novo mesto

Mitja Simič

Društvo Novo mesto je 22. decembra 2016 v Knjižnici Mirana Jarca slovesno podelilo naziv častnega člana ustanoviteljema in dolgoletnima sodelavcema Evi Simič in Antonu Škerlju, ki z društvom živita že 22 let. S tem sta se pridružila ostalim častnim članom olimpijcu Leonu Štuklju, publicistu in spomeničarju Bogdanu Osolniku ter arhitektu in urbanistu Vladimirju Bracu Mušiču, ki so ta naziv prejeli pred dvema letoma, ob dvajsetletnici delovanja društva. Odločitev o podelitvi naziva so člani društva soglasno sprejeli na letošnjem zboru članov 27. maja 2016.

Eva Simič, profesorica angleščine in slovenščine, je bila pobudnica ustanovitve Društva Novo mesto in njegova ustanovna članica. Ima največ zaslug, da je leta 1993 do ustanovitve društva sploh prišlo. Bila je prva in dolgoletna tajnica društva, dokumentacijo o dejavnosti društva pa vodi še danes. Dvajset let je bila članica upravnega odbora, zdaj pa je članica nadzornega odbora. Odlikujejo jo dobre organizacijske in komunikacijske sposobnosti, ki so prišle do izraza predvsem v kriznih situacijah delovanja društva ter pri organizaciji različnih družabnih srečanj.

Tone Škerlj, pravnik in odvetnik, ugledni meščan, je ustanovni član Društva Novo mesto in njegov prvi predsednik. To funkcijo je uspešno opravljal 14 let. Bil je tudi prvi in dolgoletni svetnik v občinskem svetu mestne občine Novo mesto z liste Društva Novo mesto. Od ustanovitve pa do nedavnega je bil dejaven član upravnega odbora, ki je odločilno zaznamoval delovanje društva. Vas čas je skrbel za redna srečanja s člani iz Ljubljane, med katerimi so tudi mnoge ugledne osebnosti. Kot velika moralna avtoriteta je bistveno prispeval k ugledu in pomenu društva v družbenem življenju mesta in tudi regije.

Članicam in članom
Društva Novo mesto
želimo spodbudno
in prijetno leto
2017.

Društvo Novo mesto

Gubčeva ulica 11, 8000 Novo mesto
drustvo.novo.mesto@gmail.com
www.drustvo-novo-mesto.si
www.facebook.com/drustvonovomesto

Mestni park z arheološkimi vsebinami

1132146
2216/6935

Zamisel, da bi arheološka dediščina postala najbolj privlačna turistična vsebina Novega mesta, postaja iz dneva v dan bolj oprijemljiva. Arheološki park na Marofu si je občina zamislila kot hibrid med muzejem na prostem z izobraževalno funkcijo, ki temelji na znanstvenih raziskavah, in doživljajskim parkom.

Borut Križ, Mitja Simič

Novo mesto sodi med najpomembnejša evropska prazgodovinska arheološka najdišča. Skupaj z drugimi dolenskimimi železnodobnimi najdišči tvori jedro t. i. jugovzhodne predalpske halštatske skupine, ki je v času med 8. in 4. stoletjem pr. n. št. odigrala pomembno vlogo v povezovanju 'civiliziranega' grško-etruskega sveta z 'barbarskimi' ljudstvi iz Panonske nižine in Alp. Utrjeno gradišče, ki je zraslo na Marofu, je zapiralo novomeški polotok in nadziralo prometne poti ob Krki in prehod čez reko. Zaradi površinskih najdišč železove rude je bilo tu tudi železarsko-fužinarsko središče, ki je omogočilo razcvet in blagostanje tukajšnje halštatske družbe.

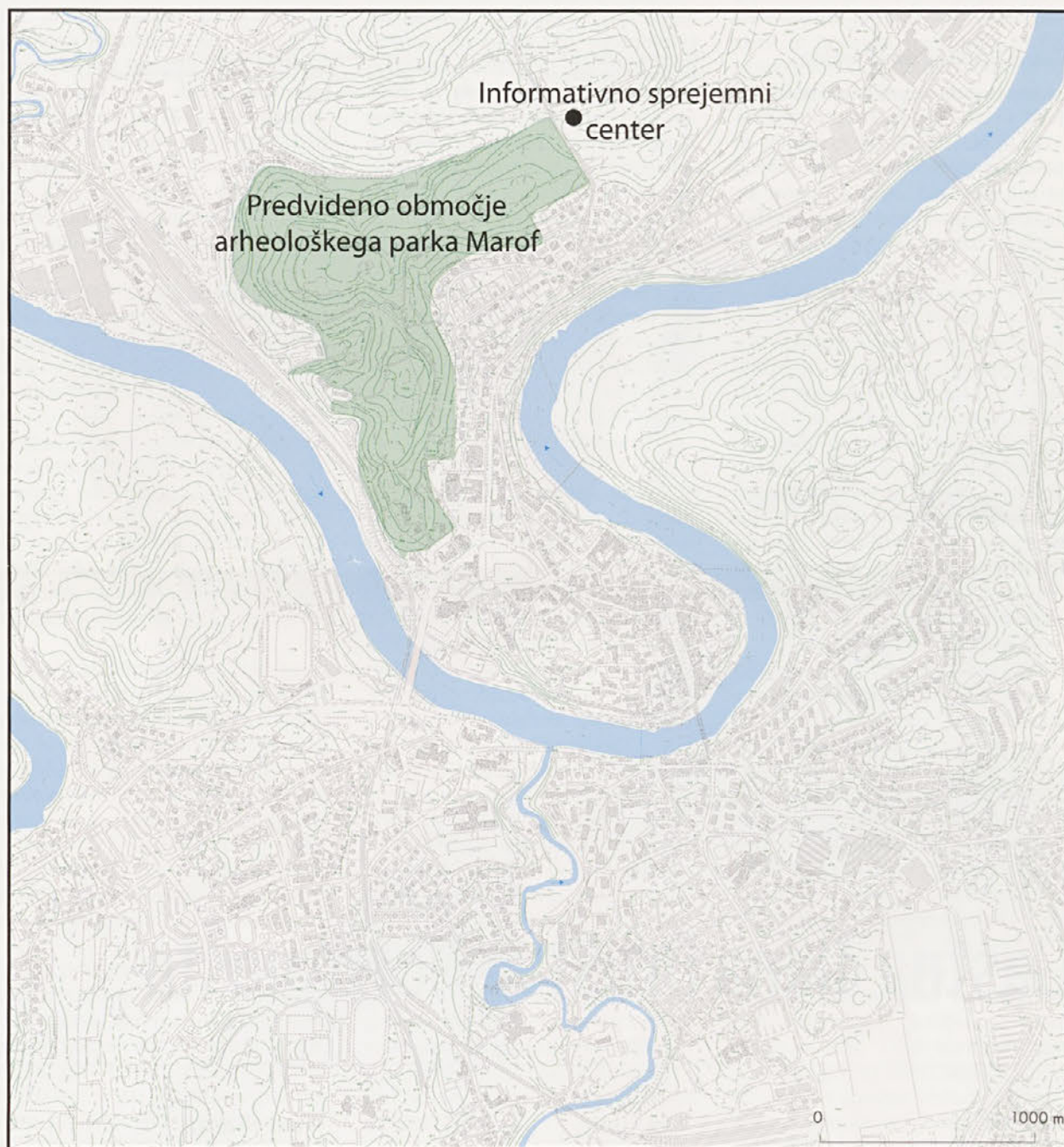
Na območju predvidenega arheološkega parka so trije kopasti vrhovi, na katerih so utrjena naselbina ter obsežna plana in gomilna grobišča. Grobišče na Kapiteljski njivi je bilo v uporabi vse 1. tisočletje pr. n. št., grobišče na Mestnih njivah pa od 10. do 5. stoletja pr. n. št. Na Marofu, ki daje ime celotnemu arheološkemu območju, je bilo dvodelno utrjeno gradišče. Uporabljali so ga skoraj celo 1. tisočletje pr. n. št. Zaradi rezultatov dozdajšnjih arheoloških izkopavanj se je to območje trdno usidralo v našo zavest in ime Novo mesto postavilo na zemljevid najpomembnejše evropske arheološke dediščine. Območje ima več prednosti: celotno območje arheološkega najdišča Marof je še dokaj nepozidano, kompaktno, ima odličen dostop, povezuje se s Kettejevimi drevoredom in z naravnimi danostmi prostora ter dopolnjuje parkovno-rekreacijsko območje Novega mesta.

Strokovna izhodišča ključna za oblikovanje ponudbe parka

Zaščita širšega območja Marofa je ena najpomembnejših nalog naše generacije.

Razprave o tem, kako to narediti v okviru arheološkega parka, ki bi združeval arheološke, turistično-rekreacijske, izobraževalne in tudi okoljske elemente, ter priprave na izvedbo potekajo že več let.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenija (ZVKDS) je v

sodelovanju s strokovnjaki iz Dolenjskega muzeja leta 2013 pripravil t. i. konservatorski načrt za območje arheološkega najdišča Marof in Kettejevega drevoreda. V njem so jasno opredeljena strokovna izhodišča za ureditev arheološkega parka, ki je zamišljen kot nekakšen mestni park z dodatnimi arheološkimi vsebinami: rekonstrukcija vsaj dela prazgodovinskega obzidja in prazgodovinskih stavb, vnovično nasutje mogočnih zemljenih gomil, predstavitev domačih živali in železnodobnih poljedelskih kultur, različne de-

lavnice in prikazi življenja v prazgodovini. Edino večjo investicijo bi predstavljala sprejemni informacijski in interpretacijski center ob vstopu v park, ki bi obiskovalcem ponujal informacije o arheoloških poteh na širšem dolenskem prostoru in na hrvaškem Žumberku. Prikazal bi arheološko dediščino Novega mesta ter arheološki park, nudil pa bi tudi organizirane vodene ogledne ter skrbel za njegovo vzdrževanje in urejanje. Po parku so predvidene urejene poti in informacijski panoji ter dodatne rekonstrukcije. Predvidena je tudi gostinska ponudba v

obstojećih objektih stare kmetije Klemenčič in dodatna ponudba izobraževalnih vsebin.

V park bomo vstopali s treh strani

Arheološki park je načrtovan kot park odprtega tipa, brez zunanje ograje. Glavni vstop vanj je predviden na njegovi skrajni vzhodni strani, kjer bo sprejemni objekt z interpretacijskim središčem. Do njega bo vodila dovozna pot, ki se bo odcepila z Andrijaničeve ceste na odseku med ločenskim mostom in t. i. krožiščem tabletka. Obiskovalci bodo pri glav-

Urbane galerije v mestnih izložbah

nem vходу plačali vstopnino, ki bo eden od virov za vzdrževanje parka, ter dobili vse potrebne informacije, tiskano gradivo in vodiča, ki jih bo popeljal po parku. Druga dva dostopa sta predvidena po Kettejevem drevoredu iz smeri Bršljin in iz smeri center. Namenjena bosta predvsem domačim obiskovalcem.

Občina je zelo dejavna

Prve obrise izvedbe smo s pomočjo Razvojnega centra Novo mesto opredelili v predlogu za uvrstitev arheološkega parka v Regionalni razvojni program, ki je nastajal leta 2013. Kljub temu da je bila ta vsebina potrjena, pa finančnega učinka žal (še) ni bilo. V zadnjem letu se je Mestna občina Novo mesto tega projekta lotila intenzivneje in dejavnosti je bilo res veliko. Začele so se s predavanjem dr. Andreje Breznik, ki je kot vodilna strokovnjakinja na tem področju predstavila primere dobrih praks iz različnih delov Evrope. Nato je občina dala pobudo za spremembo imena v Arheološki park 'Situla', ker naj bi bilo to tržno bolj zanimivo kot 'Marof'. V sodelovanju s tremi ljubljanskimi fakultetami oziroma študijskimi programi za arhitekturo, krajinsko arhitekturo in grafično oblikovanje je pripravila tudi dobro obiskane delavnice za študente, ki so kritično presojali in preverjali različice ureditve arheološkega parka v krajinskem, arhitekturnem in oblikovnem smislu. Predlogi njihovih rešitev so bili javno predstavljeni in razstavljeni.

Po veljavnem občinskem prostorskem načrtu (OPN) je za večji del območja novega parka treba izvesti poseben občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) in javni natečaj za arhitekturo, kar nekoliko zavira zastavljeno časovnico. Za območja, za katera izdelava OPPN ni potrebna, je že pripravljen projekt za izvedbo obhodne poti na območju gradišča Marof in ureditve Kettejevega drevoreda (projektant Acer, d. o. o.).

Sočasno je v izdelavi tudi idejna zasnova za ureditev celotnega območja.

Financiral se bo iz različnih virov

Občina načrtuje, da bo del sredstev pridobila na podlagi sprejete Trajnostne urbane strategije razvoja Novega mesta, del pa iz kohezijskih skladov. Prav zaradi zadnjega se je odločila skupaj s pridruženima partnerjema ZVKDS in Dolenjskim muzejem ob pomoči Razvojnega centra Novo mesto kandidirati na razpisu Interreg V-A Slovenija – Hrvaška. Skupaj s partnerji občino Krško, Arheološkim muzejem Istre in Istrsko razvojno agencijo, d. o. o., je prijavila projekt ARHIPARK-NET, namenjen predvsem razvoju vsebin arheoloških parkov in ureditvi pogojev za inovativno interpretacijo dediščine. Projekt predvideva tudi t. i. načrt upravljanja, ki je nekakšna nadgradnja konservatorskega načrta iz leta 2013.

Stroka ostaja nad trendi

Ob množici deležnikov, zahtev prostorske zakonodaje in mednarodnih projektov ter razpršenih virov financiranja se včasih zdi, da se nam slika nastajajočega arheološkega parka nekoliko zamegljuje. Tedaj se je treba vrniti k strokovnim izhodiščem in ciljem. Kljub temu da v sodobnih arheoloških parkih ne moremo mimo vsebin doživljajskih parkov in zahtev po določeni ekonomski učinkovitosti, sta arheološka vsebina in strokovna obravnava tisti, ki vsej stvari dajeta težo in verodostojnost. In ta je bistvena za njegov trajni obstoj in razvoj, ki bi omogočil višjo kakovost življenja prebivalcev in hkrati tudi atrakcijo za obiskovalce. Novo mesto lahko s parkom nedvomno pridobi novo prepoznavnost tako v domačih kot tujih okoljih. Od povečanega števila obiskovalcev pa imajo lahko korist tudi drugi ponudniki turističnih storitev in mesto nasploh.

V praznih izložbah v zgodovinskem jedru Novega mesta svoja likovna dela predstavljajo mladi lokalni umetniki.

Ob sprehodu skozi mesto si lahko v izložbi na Glavnem trgu 15 ogledamo dela Roberta Jevnika in Gorana Mangotiča, na Rozmanovi ulici 2 razstavlja Teja Skupek, na Rozmanovi ulici 8 Sebastjan Šeremet in Tamara Prešeren ter na Rozmanovi ulici 22 še enkrat Robert Jevnik. Vsa razstavljenjena dela so tudi napro-

daj. Projekt oživitve izložb z naslovom Urbane galerije si je zamislilo Društvo Novo mesto, pridružili pa so se mu tudi člani Likovnega kulturnega društva Mavrica Novo mesto, ki svoja dela razstavlja v trgovini nekdanje Mure na Glavnem trgu 28.

Projekt poteka v sodelovanju z mestno občino Novo mesto in se smiselno povezuje s projektom poslikave pustih novomeških betonskih sten, kot sta na primer tisti pri avtobusni postaji in pri osnovni šoli Bršljin, saj bodo v njem sodelovali vsi navedeni umetniki. Del sredstev za izvedbo bo društvo pridobilo na javnih razpisih (projekt je od novembra prijavljen na razpis Ministrstva za kulturo za sofinanciranje kulturnih projektov na področju vizualnih umetnosti), del pa od sponzorjev in donatorjev ter od prodaje razstavljenih umetniških del. Zato med sprehodom po mestnem jedru vljudno vabljeni k nakupu (S. Mikec).

Foto: arhiv Društva Novo mesto

Uspeli s pritožbo v Bruslju

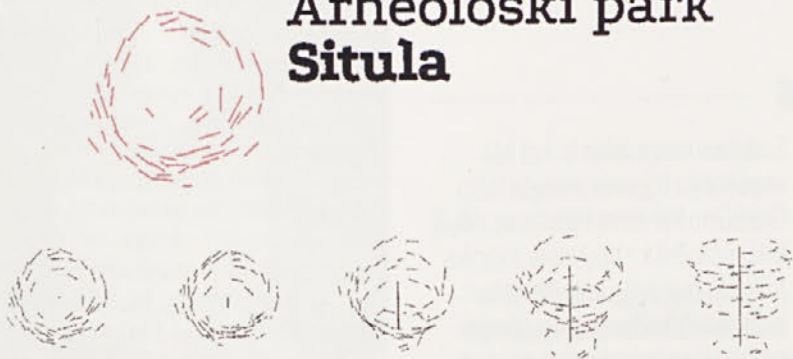
Slovenija je dobila uradni opomin zaradi nespoštovanja evropskih direktiv na področju prostorskega načrtovanja; nepravilnosti mora odpraviti tudi pri že sprejetih načrtih.

Evropska komisija je pred natančno letom dni na podlagi pritožbe Društva Novo mesto začela preiskavo, s katero je ugotavljala, ali je Slovenija pred štirimi leti pri sprejemanju državnega prostorskega načrta za državno cesto od avtoceste A2 Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu do priključka Maline (3. razvojna os) kršila pravo Evropske unije. Decembra letos je preiskavo zaključila z izdajo opomina, saj je ugotovila, da držijo vsi očitki, ki jih je društvo navedlo v pritožbi. Slovenija v naš pravni red dejansko ni prenesla določb evropskih direktiv o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (2001/42/ES) ter o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (2011/92/EU). Državni organi jih niso upoštevali, kljub temu da gre za sekundarno zakonodajo EU, ki pri odločanju učinkuje tudi, če ni prenesena v pravni red države. S tem država zainteresirani javnosti

ni zagotovila ustreznega dostopa do pravnega varstva v prostorskem načrtovanju; prav tako ji ni takrat, ko so bile še vse možnosti odprte, omogočila sodelovanje pri odločanju glede vseh bistvenih značilnosti projekta, vključno z njegovo lokacijo. Pristojni organi javnosti tudi niso ustrezno obveščali o svojih stališčih glede njenih pripomb in mnenj. Država je tudi terminologijo 'načrti' in 'projekti' razumela drugače, kot je mišljena v evropskih direktivah, zaradi česar je načrte/projekte obravnavala drugače.

Evropska komisija je Slovenijo zato pozvala, da ugotovljene kršitve odpravi, pa ne le v primeru umeščanja 3. razvojne osi, pač pa tudi pri vseh drugih že sprejetih načrtih. Slovenija se mora na opomin odzvati z ustreznim pojasnilom, in sicer do 9. februarja 2017 (M. Jaklič).

Arheološki park Situla

Mestna občina Novo mesto je jeseni pripravila natečaj za celostno grafično podobo arheološkega parka, vključno s sloganom. Med sedmimi prispelimi predlogi je ocenjevalna komisija izbrala rešitev Jurija Kocuvana in Andreja Blažona. Logotip v tridimenzionalno obliko povezuje dve reprezentančni arheološki najdbi: način pokopa v gomilah in situlo.

Zakaj Julija Primic ni turistična zgodba Novega mesta?

Na svetu je veliko mest, ki so prepoznala pomembnost neke zgodbe in na njej razvila svojo kulturno turistično ponudbo. Verona ima Romea in Julijo, Madrid don Kihota in Sanča Pansa. Novo mesto pa ima Julijo Primic, muzo največjega slovenskega pesnika, a je še ni izkoristilo.

Joža Miklič

Pred gradom Neuhofo (Mostek), Julijinim novomeškim domovanjem, so napovedovali ureditev parka in postavitev njenega kipa. Obe zamisli sta očitno zamrli (foto: Tomaž Golob, arhiv Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Novo mesto).

Po tem ko v Veroni postojš pod Julijinim balkonom in z intimno željo pogladiš njeno levo dojko, se odpraviš k hiši Romea in nato odideš po starodavnih, za promet zaprtih ulicah mimo sramotilnega stebra čez tržnico v Arenu, da ti dušo pobožajo božanska Aida, boemka Mimi ali fatalka Carmen. Kolone turistov dan na dan romajo po tej poti, si v trgovinah in lokalnih potešijo žejo in lakoto, nakupijo spominke, modne novosti, drage torbice znamenitih oblikovalcev in bog si ga vedi, kaj še, po tem ko kupijo drago vstopnico za opero v Areni ali obisk v sosednjih galerijah po palačah, ki so jih zapustili bogatini. Uspešno trženje mesta že stoletja pretežno sloni na drami Romeo in Julija, ki jo je napisal angleški dramatik in pesnik William Shakespeare in jo umestil v Verono v 17. stoletju. Verona je premogla upravljavce mesta, ki so prepoznali pomembno mestno zgodbo in na njej razvili svojo kulturno turistično ponudbo. Po svetu je veliko podobnih primerov, med njimi sta najbrž najbolj občudovana don Kihot in Sančo Pansa sredi Madrida, literarna junaka Miguela de Cervantesa.

Pozabljena gradič Neuhofo in šmihelsko pokopališče

Pesnik France Prešeren je najlepše pesmi napisal za svojo muzo Julijo Primic in ji spletel Sonetni venec, poln obžalovanj, da njegova ljubezen ni bila nikoli uslišana, in poln življenjskih resnic, ki jih je spoznaval na svoji življenjski poti. Gospa pa se je poročila z Jožefom von Scheuchstuelom, ki je leta 1850 postal predsednik novomeškega sodišča in se z družino preselil v Novo mesto. Njihov dom je bil dvorec Neuhofo, kjer je Julija leta 1864 umrla. Pokopana je na pokopališču v Šmihelu, kjer počiva že stoletje in pol. Od časa do časa je skrbnik njenega poslednjega domovanja katera od novomeških šol, največkrat Osnovna šola Šmihel, zadnja leta pa to nalogo opravlja Društvo Julija.

Plahi poskusi 'obujanja' Julije

Novoteks je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja svojo prodajalno na Glavnem trgu poimenoval Julija, ne da bi dal z napisali ali kako drugače vedeti, da je imel v mis-

lih Primičevo. V dvorcu Neuhofo je že več kot sto let internistični oddelek novomeške bolnišnice. Ljudje so Prešernovo muzo sicer ohranili v spominu in obiskovalcem ne pozabijo pokazati njenega nekdanjega doma. Pred desetletjem je mestni arhitekt posredoval novičko, da neki umetnik snuje Julijin kip, ki naj bi stal v parku pred Neuhofo. Ker parka tam še ni, je najbrž zamrla tudi zamisel o kipu. Je pa bila prav pod vodstvom mestnega arhitekta obnovljena Julijina sprehajalna pot pod Julijinim balkonom ob reki Krki, pod Tušem proti Loki. Najbrž je to sprehajališče navdihnilo članice Društva Julija, da so se zavzele za ureditev Julijinega parka na livadi ob Krki pred športnimi objekti. Vodja Julij pravi, da stvar dozoreva pri pristojnih organih oblasti.

Ob letošnji štiridesetletnici Slavističnega društva Dolenjske in Bele krajine smo dobili zbornik Muzi v poklon, ki je izšel ob zaključku literarnega natečaja ljubezenske poezije in proze Le ti me navdihuješ, ki je bil razpisan ob dvestoletnici Julijinega rojstva. Kaj več se o Juliji v mestu ni slišalo, vsaj zadnjih sedemdeset let ji nisimo namenili pozornosti.

Zakaj Julija še ni del novomeške identitete?

Uvodoma omenjena Verona me nehoti napeljuje na razmišljanje predvsem o priložnostih, ki jih Prešernova muza ponuja Novemu mestu, civilni družbi ali podjetništvu. Ob avtocesti na Karteljevem, na primer, je Severina kot v filmu Petelinji zajtrk navdihovala podjetnika, čeprav ni znano, da bi bila ta pevka muza kakemu pesniku, ki bi ustvarjal kot poet Prešeren, avtor naše državne himne. Razmišljanje civilne družbe v državi je podobno. Samo v jugovzhodni regiji imamo čez tisoč društev, ansamblov, klubov in podobnih organizacij in precej si jih je izbralo ime po kakšni anglofonski ikoni. Tudi nekdanja skupnost novomeških direktoric, imenovana Kompostnice, ki so zdaj organizirane v društvu Julija, s svojim programom ne nakazuje spodbujanja poslovnih projektov,

Sodobna muza Julija bi kot hči uspešnega trgovca zmogla tržiti Grad Grm kot novo turistično destinacijo mesta z blagovno znamko Julija, ki bi jo kot simbol mesta in njegovih kulturno osveščenih prebivalcev predstavljali na vseh turističnih promocijah države doma in v tujini.

povezanih s Primičevo. Kot da Juliji ne moremo oprostiti, da ni uslišala Prešerna, čeprav je v literaturi dovolj jasno raziskano in dokazano, da si je Prešeren muzo izbral po vzoru italijanskega poeta Francesca Petrarke, ki je v 14. stoletju svojo bogato pesniško ustvarjanje posvetil Lauri, za katero še vedno ni znano, ali je res obstajala. Kaj pa Novomeščani in Novomeščanke, so kdaj pomislili, da bi bila njihova prizadevanja lahko uspešnejša, če bi v svojo identiteto vgradili Prešernovo muzo? Morda, a vsaj ne tako, da bi se o muzi dogovorili in se dogovoru primerno organizirali.

V tem tisočletju je opaziti, da se nekoliko več pozornosti namenja duhovni rasti Novega mesta. Potem ko je Jovo Grobovšek v prvem Zborniku Društva Novo mesto nakazal to potrebo, smo dobili odlično poklicno gledališče, fakultete in visokošolsko središče, uspešne literate in filmske ustvarjalce, simfonični orkester, Rastočo knjigo in še marsikaj, kar bi nekdanja španska veleposlanica imenovala postavljanje spomenikov pesnikom in znanstvenikom, ne pa vojakom in politikom. Mesto se je poimenovalo po situlah, počasi dobivamo arheološki park in pripravlja se ustanovitev univerze. Uresničevanje gesla »živeti zdravo življenje«, iskanja »ustreznejše mobilnosti« v avtomobilski proizvodnji kot tudi resne priprave za tretjo razvojno os nakazujejo nove podjetniške perspektive, zaposlovanje in priseljevanje. Mesto bo moralo tem smernicam slediti s svojo tržno turistično in kulturno ponudbo, ki bo zanimiva za svetovne regije, porajajočo se skupnost različno mislečih in trajno učečo se družbo. V tem kontekstu muza Julija ponuja kar nekaj priložnosti.

Lahko bi začeli s kipom

Profesor Gregor Strniša poudarja, da Slovenija ne omogoča delovanja in razvoja urbane kulture, kot jo v Ljubljani že ponuja Kino Šiška, omogočajo prostori Rog in uresničuje Metelkova. Kje smo s takšno ponudbo Novomeščani in Novomeščanke? Sodobna muza Julija bi v svojem nekdanjem domu lahko postala privlačna dobrotnica novomeški alter sceni in z okoliškim parkom varnostnica obrežja reke Krke, kjer bi lahko pod svoje okrilje sprejemala sodobne performanse, z alejo obeležij novomeških velikanov vred. V prostoru okoli doma Julije bi lahko sobivale različne generacije, ki se zdaj oddaljujejo druga od druge po programih domov sožitja, centrov izobraževanja in rekreacije, hramov kulture ... Danes imamo visokošolske diplomante specializiranih kulturoloških strok, ki bi v takem prostoru lahko poskrbeli za promocijo in financiranje tovrstne kulturne produkcije.

Za turistično ponudbo mesta še ne moremo trditi, da je ustrezna. Ni zabave, nočnih lokalov, mestne živahnosti in urejenosti, ni očarljivega videza. Novo mesto nima ponudbe Lenta, Tromostovja, Skadarlije, Latinske četrti ali vsaj vedno odprte vinske kleti in Odprte kuhne. Seveda tudi nima organizacije, ki bi zagotavljala zadostno število obiskovalcev in s tem racionalnost poslovanja.

Sodobna muza Julija bi kot hči uspešnega trgovca zmogla tržiti Grad Grm kot novo turistično destinacijo mesta z blagovno znamko Julija, ki bi jo kot simbol mesta in njegovih kulturno osveščenih prebivalcev predstavljali na vseh turističnih promocijah države doma in v tujini.

Videz mesta je strokovno izjemno zahteven projekt in marsikatero mesto živi od njega. Novomeščani in Novomeščanke šele v zadnjih letih dobivamo kotičke estetike in užitka, na primer na Brodu ob kamniti mizi, ki postaja shajališče meščanov. Bolj glasno bi morali podpirati prizadevanja tistih odločevalcev, ki se zavzemajo za krčenje prostora za avtomobile in za povečevanje parkovnih površin. Kip sodobne Novomeščanke Julije v parkovno urejenem okolju bi lahko obiskovalce mesta pozdravljala na reprezentativnem kraju, kamor bi turistični vodniki najprej popeljali vsakega turista, da bi se tam fotografiral z njim in sliko ponesel v svet. Najbrž ni nujno, da bi bil reprezentativni del mesta umeščen v staro mestno jedro; nekatere sodobne soseske nudijo prelep pogled na celotno mesto in na eni od teh točk naj turistična industrija začne zgodbo mesta ob

kipu sodobne Novomeščanke Julije.

Gostilna Julija?

Težko je soditi, ali gostinstvo v mestu ustreza turističnim potrebam. Vsekakor bi bilo ob organizirani skrbi za optimalen dotok turistov nujno poskrbeti tudi za gostilno Primičeve Julije. Vedno, ko obiščem Hišo kulinarike na Glavnem trgu, si predstavljam, da bosta tam tudi Julija in Prešeren, romantično razpoložena, prešerno vesela in poetično ustvarjalna. Vse turistične poti naj se zaključijo v gostilni Julije, tam naj se srečujejo tudi pesniško razpoložene novomeške bohemske duše, njihovi simpatizerji in mecenji.

Priložnosti s tem zapisom seveda niso izčrpane. Kaj vse nudijo mesta po svetu, kot sta Verona in Madrid, je treba doživeti, spoznati, vzeti za svoje, da potem doma ustvarjaš nov, razmeram prilagojen model, za katerega zagotoviš tudi ustrezne pogoje in organizacijo.

Pot do oblikovanja zamisli bo najtežja, njeno uresničevanje pa ob toliko vsestransko izobraženih mladih nikakor ne bi smela biti težava. Če ta trenutek kdo razmišlja, kje dobiti denar, naj ga spomnim na naše osebne in podjetniške prihranke, ki so na transakcijskih računih bank, in s katerimi zdaj razpolagajo vsi, samo varčevalci ne. Če bi imeli novomeško banko in bi vse te prihranke od Krke do upokojencev nalagali pri njej, bi sedanje finančno stanje lahko spremenili v korist projektom, ki jih želimo uresničiti in jih potrebujemo.

Juliji zadnjih 70 let nismo namenjali posebne pozornosti, ena svetlih izjem je ureditev sprehajališča Primičeve Julije ob Krki. Članice društva Julija pa skrbijo za njen grob na pokopališču v Smihelu (foto: Tomaž Levičar).

Pot do oblikovanja zamisli bo najtežja, njeno uresničevanje pa ob toliko vsestransko izobraženih mladih nikakor ne bi smela biti težava.

Podali pripombe na novo prostorsko zakonodajo

Na novo uvedeni načeli sodelovanja javnosti in sodnega varstva zoper prostorske akte bi morala država uporabljati in spoštovati že več kot deset let.

Društvo Novo mesto je v začetku novembra 2016 ministrstvu za okolje in prostor poslalo številne pripombe na predlog novega zakona o urejanju prostora (ZUreP-2), ki je v drugi javni obravnavi in ki v enoten zakon združuje obstoječe prostorske zakone o urejanju prostora, o prostorskem načrtovanju in že ves čas sporni zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor. Natančna obrazložitev pripomb in predlogov je objavljena na spletni strani društva (www.drustvo-novo-mesto.si, zavihek Novice). Društvo pa je pripravljavec zakona konec novembra opozorilo

tudi na spoštovanje evropskih direktiv, ki urejajo sodelovanje javnosti v postopkih urejanja prostora. Predlog zakona namreč v 11. členu uvaja načelo sodelovanja javnosti, v 72. členu pa sodno varstvo zoper prostorske akte in druge akte prostorskega načrtovanja. Ta načela in postopkovne možnosti bi morali biti v slovensko zakonodajo vključeni že več kot deset let, vsekakor pa od leta 2004 (glede na veljavnost Aarhuske konvencije). To pomeni, da bi jih morali ves ta čas že upoštevati in uporabljati pri pripravi in sprejemu prostorskih aktov, vendar se v večini primerov to ni zgodilo (T. Golob).

Nove delovne skupine za mestno jedro ne bo?

Mestna občina Novo mesto nevladnih organizacij in krajevne skupnosti Center ne vidi kot partnerjev v procesu prenove zgodovinskega mestnega jedra.

Sedem nevladnih organizacij in krajevna skupnost Center je mestni občini Novo mesto oktobra lani poslalo pobudo za vnovično vzpostavitev delovne skupine za mestno jedro. Naš glavni argument je bil, da dolgo pričakovana prenova mestnega jedra ne sme biti le tehnični ukrep za izboljšanje podobe javnih prostorov, temveč predvsem kulturno spodbujen proces, v katerem se morajo združevati tudi socialni, gospodarski, identitetni in vzgojni vidiki prenove. Dejstvo je, da najtežji del prenove šele prihaja in da bo njen uspeh precej odvisen od kakovosti komuniciranja z vsemi zainteresiranimi deležniki v jedru, še zlasti s tistimi, ki bodo zaradi gradbišča nosili najtežje breme, in jih je zato treba v proces vključevati že danes.

Kot smo zapisali v pobudi, naj bi skupina usklajevala dejavnosti v času gradbene prenove osrednjih odprtih javnih površin v mestnem jedru in pomagala pri komuniciranju s prebivalci, dnevnimi migranti in uporabniki mesta ter pri interpretaciji sprejetih rešitev, ukrepov in dejavnosti.

Občina je podobno skupino že imela. Župan Gregor Macedoni jo je

23. 3. 2015 ustanovil za potrebe priprave konservatorskega načrta za prenovo osrednjih odprtih javnih površin v zgodovinskem jedru mesta. V njej so tedaj poleg mnogih novomeških društev sodelovali tudi predstavniki novomeške območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in občinske uprave. Njeno delo se je končalo, ko se je začel postopek za izvedbo javnega natečaja, toda Društvo Novo mesto je presodilo, da bi bilo skupino koristno ohraniti tudi med dejansko prenovo. Zato je skupaj z Društvom arhitektov Dolenjske in Bele krajine, Novomeško kolesarsko mrežo, Zavodom Grem v mesto, Društvom Est=etika, Zavodom Zora, Društvom za razvijanje prostovoljnega dela in krajevno skupnostjo Center oblikovalo skupni poziv občini, naj skupino obudi, hkrati pa za mestno jedro izdela načrt upravljanja kot strokovno podlago za načrtovanje nadaljnjih strategij, ciljev, dejavnosti in ukrepov v mestnem jedru. Po dobrem mesecu dni se je župan odzval, a se je jasnemu odgovoru na zelo konkretno pobudo izognil s pojasnilom, da so na občini zadovoljni s potekom prenove in da je sodelovanje z vsemi zainteresiranimi tvorno (T. Golob).

Premik priključka 3. razvojne osi v Novem mestu

Trasa naj poteka pod Herinjo vasjo in nad naseljem Jelše, priključek na dolensko avtocesto naj se iz predlaganega v Starinah premesti na Lešnico.

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor

Po javni razgrnitvi študije variant hitre ceste, ki bo povezovala avtocesti Maribor–Ljubljana in Ljubljana–Obrežje, ter po njenih oktobrskih javnih obravnavah v Šmarjeških Toplicah in Novem mestu je Društvo Novo mesto za pristojne organe pripravilo pripombe in predloge. Zaradi varnosti termalnega vodnega vira Zdravilišča Šmarješke Toplice je predlagalo premik trase zahodneje od Šmarjeških Toplic. To posledično pomeni tudi premik na območju mestne občine Novo mesto, ki naj po novem poteka pod Herinjo vasjo in nad naseljem Jelše. Pogoji za takšno rešitev je, da se priključek srednjega dela 3. razvojne

osi na dolenski avtocesti premesti iz predlaganega v Starinah na lokacijo v Lešnici, kjer je po veljavnem novomeškem občinskem prostorskem načrtu predviden priključek vzhodne obvoznice Novega mesta. Priključka bi se oblikovala v obliki razcepa kot edine prometno-tehnično upravičene rešitve. Naštete pripombe za t. i. sredinski del 3. razvojne osi je društvo pripravilo predvsem z mislijo na njen južni del, od avtoceste Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu do priključka Maline. Pripombe je novembra 2016 naslovlilo na ministrstvo za okolje in prostor in za infrastrukturo ter na družbo za avtocesto (T. Golob).

Stroški 3. razvojne osi so informacija javnega značaja

Društvo Novo mesto je od pristojnih pridobilo informacije o investicijsko-tehnični dokumentaciji za obe hitri cesti okoli Novega mesta.

Društvo Novo mesto je v povezavi z dejavnostmi, ki jih vodi pri Evropski komisiji zaradi umestitve državne hitre ceste v novomeški naselji Pod Trško goro in Ločna, novembra 2016 od ministrstva, pristojnih za okolje in prostor, infrastrukturo in finance, ter od družbe za avtoceste (Dars) zahtevalo dostop do splošnih informacij in informacij javnega značaja glede priprave investicijsko-tehnične dokumentacije za obe hitri cesti okoli Novega mesta. Ministrstvo za infrastrukturo je odgovorilo, da so do zdaj

pridobili le idejni projekt, pripravljajo pa razpis za izdelavo projektne dokumentacije in vodijo postopke za izvedbo javnega natečaja za mostova čez reko Krko. Država še ni pristopila k pridobivanju zemljišč, iz Evropskega sklada za regionalni razvoj pa je za 1. fazo projekta zagotovljenih 39,7 milijonov evrov. DARS in Direkcija RS za ceste še nimata državnega poročstva za pridobljena sredstva, ker podeljevanje stoo-stotnega državnega poročstva ni več mogoče, novi model pa je šele v pripravi (T. Golob).

Pridobili status društva v javnem interesu na področju kulture

Status prinaša številne prednosti, med njimi tudi možnost prejemanja donacij iz naslova 0,5 % dohodnine in prednost na nekaterih javnih razpisih.

Društvo Novo mesto vse od ustanovitve deluje v javnem interesu. Neguje kulturno dediščino, jezik in druge vrednote kulturno-zgodovinskega značaja Novega mesta; pripravlja kulturne prireditve; izvaja dejavnosti, programe in projekte na področju kulture; izvaja kulturno vzgojo in izobraževanje ter vzbuja zanimanje javnosti za dogajanje v mestu in okolici, zlasti za urejeno in kulturno podobo mesta ter kulturne in družabne dejavnosti. Glede na vse naštetje je na ministrstvo za kulturo vložilo prošnjo za pridobitev statusa društva v javnem interesu na področju kulture in ga tudi dobilo.

Status v javnem interesu lahko organizacijam prinese do 20 odstotkov vseh točk na javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna. Na podlagi zakona o društvih je namreč status eno od meril, s pomočjo katerih se izbirajo prejemniki sredstev. Organizacije s statusom so tudi uvrščene na seznam tistih, ki jim državljani lahko vsako leto doniramo do največ 0,5 odstotka svoje odmerjene dohodnine, kar urejata 142. člen zakona o dohodnini in uredba o namenitvi dela dohodnine za donacije. Nadalje so lahko organizacije s statusom oproščene davka na dodano

vrednost, kar urejajo 42. in 43. člen zakona o davku na dodano vrednost in 69. člen pravilnika o izvajanju zakona o davku na dodano vrednost. Oprostitev plačila upravne takse pa omogoča zakon o upravnih taksah. Društva v javnem interesu so upravičena tudi do brezplačne pravne pomoči, kar ureja 10. člen zakona o brezplačni pravni pomoči.

Za naše društvo je pomembna tudi ugodnost, da država oziroma lokalna skupnost tistim organizacijam s statusom, ki trajneje zadovoljujejo kulturne potrebe na posameznem področju, vendar za to nimajo zagotovljenih sredstev iz naslova javnega financiranja niti nimajo v upravljanju ali uporabi javne kulturne infrastrukture, zagotovi sredstva za pokrivanje stroškov, ki jih ima društvo z zagotavljanjem prostorskih pogojev delovanja. Ugodnosti pa ne prihajajo brez obveznosti. Društvo bo moralo pristojnemu ministrstvu do 31. marca tekočega leta predložiti poročilo o delu, iz katerega bo razvidno, katere programe, projekte in druge dejavnosti je v minulem letu izvajalo društvo, ter poročilo o porabi sredstev za ta namen. Po končanju starega programa bo moralo predložiti tudi nov program delovanja do 31. marca tekočega leta (T. Golob).

ODKRITA ARHITEKTURA 1900–2000
V MESTNI OBČINI NOVO MESTO

Prezrta stavbna dediščina 20. stoletja

Projekt Dnevi evropske kulturne dediščine je v Novo mesto prinesel publikacijo in razstavo z izborom sodobnih arhitekturnih rešitev.

V novomeškem delu vseevropskega projekta Dnevi evropske kulturne dediščine se je združilo pet organizacij, ki so odkrivale in vrednotile pogosto prezrto stavbno dediščino 20. stoletja na območju mestne občine Novo mesto. Novomeška območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Društvo arhitektov Dolenjske in Bele krajine, Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov Novo mesto, Društvo Novo mesto ter Društvo Est=etika smo ob finančni pomoči

mestne občine izdali publikacijo, za katero so zaslužne avtorice Marija Ana Kranjc, Natalija Zanoški, Petra Ostanek in Marina Katalenič. V sredini novembra 2016 smo v drevoredu ob Novem trgu odprli tudi priložnostno razstavo z izborom sodobnih arhitekturnih rešitev, zvečer istega dne pa projekt zaključili v predavalnici Dolenjskega muzeja s pravokotno mizo na temo sodobne arhitekture na območju naše občine (T. Golob).

Vrata in okna iz 50-ih let še vedno služijo

Splošno gradbeno podjetje Pionir je kmalu po ustanovitvi leta 1952 odprlo tudi mizarsko delavnico. Zahvaljujoč vrhunski tehnologiji obdelave lesa so se njihovi izdelki ohranili vse do današnjih dni. Bi danes zmogli kaj podobnega?

Slavko Medle

Delavnica je nastala, ko so gradbenikom priključili mizarsko delavnico Jevšček, ki je imela sedež na Grmu v Novem mestu. Delavnica Jevšček je delovala na današnji Adamičevi ulici 2, kjer danes domuje podjetje Pagras, d. o. o. Bila je odlično opremljena, saj jo je podjetnik Jevšček tik pred začetkom druge svetovne vojne obnovil in vanjo namestil nove stroje nemške tovarne Elhoma.

Pionirjevo mizarsko delavnico je vse od začetka vodil mizarski mojster Alojz Košir, ki je bil obenem tudi glavni projektant proizvodnega programa. V delavnici je delalo okoli trideset mizarjev in številni vajenci, ki so popoldne obiskovali še vajeniško šolo. Zanimivo je, da so v tistem času, ko so bile še povsod v Novem mestu vidne posledice nemških in zavezniških letalskih bombardiranj, obnavljali številne stavbe zgodovinskega in prestižnega značaja. Njihova obnova je bila tako kakovostna in tehnološko dovršena, da se postavlja vprašanje, ali bi danes še znali slediti mizarskemu znanju izpred več kot šestdeset let.

Poleg oblikovalskega in projektantskega dela gospoda Koširja je treba posebej omeniti mojstra Andreja Laharnerja in njegovo sposobnost prevajanja projektantskih zamisli v končne izdelke. Pomagala sta jima dva nadarjena vajenca, ki sta se pri mojstrih tudi veliko naučila. To sta bila Franc Vidmar in avtor tega prispevka, ki je edina živa priča pionirskih časov Pionirjeve mizarske delavnice.

Zahvaljujoč vrhunski tehnologiji obdelave lesa so se vsi našeti (glej okvirček) in tudi številni neomejnjeni izdelki mizarske delavnice Pionir ohranili vse do današnjih dni. Predstavljajo neločljivi del naše kulturne dediščine in, kar je najpomembnejše, še vedno služijo svojemu namenu. Zmeraj ko pridem v gradič Kamen – sicer iz povsem drugih vzgibov kot tedaj, ko sem bil še mizar –, mi je malce žal, zakaj teh lepih kosov stavbnega pohištva ne spravimo na kakšno vidno mesto in jih nadomestimo z replikami – če bi jih seveda kdo še znal narediti. Moj čas na tem področju je minil ...

Nostalgijska
OBUJENA KULTURNA DEDIŠČINA

Pljučni oddelek Splošne bolnišnice Novo mesto: glavni vhod od znotraj.

Križatija v Dolenjskem muzeju Novo mesto: vhod z Muzejske ulice.

Izbor pomembnejših izdelkov mizarske delavnice iz obdobja 1953–1954

1. Pljučni oddelek Splošne bolnišnice Novo mesto: dvoje vhodnih vrat v gradiču Kamen, troje nihalnih vrat na obokanih hodnikih, okna na servisnem objektu, ki je na severni strani prislonjen h gradiču Mostek.
2. Objekt Križatije v Dolenjskem muzeju Novo mesto: dvoje vhodnih vrat, precejšnje število oken.
3. Stavba nekdanje državne zavarovalnice DOZ na Glavnem trgu 24: vhodna vrata, vrata v atriju, več oken.

Stavba nekdanje državne zavarovalnice DOZ, Glavni trg 24: vhod z zunanje strani.

www.krka.si

Podajmo roko sočloveku.

Srečno 2017!

Živeti zdravo življenje.

Miloš Lapajne

(1925-2014),
arhitekt

Marijan Lapajne

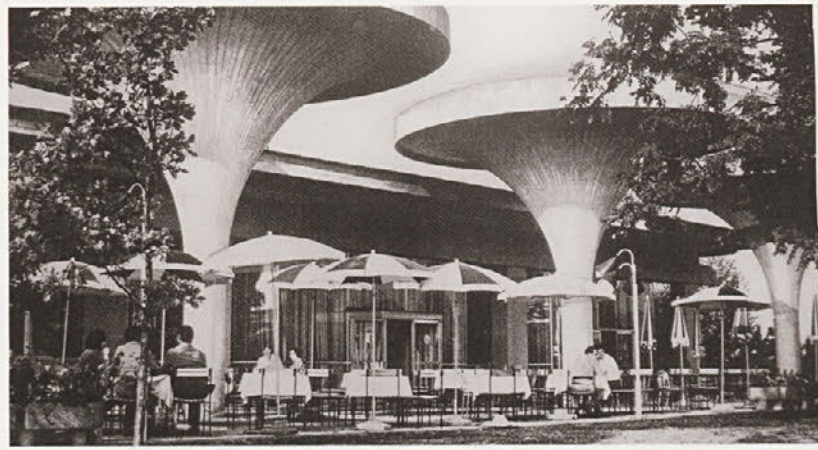

Zazidalni načrt Znančeve njive
v Novem mestu (1957).

Težka voda (1947).

Spoštovane članice in člani Društva Novo mesto, prosimo vas, da nam na naslov drustvo.novo.mesto@gmail.com pošljete svoj elektronski naslov, da vas bomo lažje in hitreje obveščali.

Restavracija Otočec – Tango (1966).

Vrstne hiše Novoteks na Marofu (1951).

Miloša Lapajneto poznajo skoraj vse generacije arhitektov, ki so vpisane v imenik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije. Na izpitih za odgovorne projektante je v štiridesetih letih izprašal več kot tisoč kandidatov.

Rodil se je 24. 4. 1925 v Murski Soboti, družina pa se je pozneje preselila v Vojnik pri Celju, kjer je oče, učitelj matematike in risanja, Miloša uvajal v svet opazovanja in upodabljanja. To znanje pa je še poglobljajal na celjski gimnaziji pri profesorju risanja. Njegovo mladost je kruto prekinila druga svetovna vojna. Družina je bila med prvimi določena za izselitev v Srbijo. Ohranjen je originalni nemški seznam cele družine z natančnimi podatki za tretji transport iz Maribora v Srbijo junija 1941. V Kragujevcu je kljub veliki revščini in težkim razmeram končal gimnazijo. Leta 1944 se je pridružil partizanom na sremski fronti in sodeloval pri osvobajanju domovine do konca vojne. Po končani vojni se je le s težavo rešil vojaščine, želeli so, da bi postal kartograf, vendar je vztrajal in se leta 1946 vpisal na oddelek za arhitekturo takratne Tehniške visoke šole v Ljubljani. Med študijem je bil dve leti asistent pri prof. Marijanu Mušiču (varstvo spomenikov), dve leti pa pri prof. Edvardu Ravnikarju (javne zgradbe in urbanizem), pri katerem je januarja 1954 tudi diplomiral.

Po diplomi se je kot arhitekt-odgovorni projektant zaposlil pri Projektivnem podjetju Novo mesto (ki se je pozneje preimenovalo v Projektivno podjetje Emona projekt), v katerem je bil 23 let tudi direktor. Leta 1960 je bil dva meseca v Združenih državah Amerike na specializaciji na temo Proučevanje, planiranje in izgradnja sodobna mikro reona. Večkrat je bil tudi na študijskih potovanjih, predvsem po evropskih državah (najpogosteje Švedska in Finska). V letih 1984 in 1985 je obiskoval magistrski študij Regionalno planiranje.

Vsa leta po diplomi je dejavno sodeloval v Zvezi društev arhitektov Slovenije, katere častni član je; med letoma 1959 in 1962 je bil en mandat tudi njen predsednik. Sodeloval je v različnih odborih za urbanizem in varstvo okolja občine Vič, mesta Ljubljane in Republike Slovenije. Na Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije je bil od leta 1977 član

izpitnih komisij za strokovne izpite. Poznan je bil tudi kot predstavnik jugoslovanskih arhitektov na kongresih Svetovne zveze arhitektov, častni član Zveze arhitektov Jugoslavije in član redakcije revije Arhitekt. V svoji dolgoletni karieri je bil tudi predsednik Sklada arhitekta Jožeta Plečnika, član sveta Moderne galerije, predsednik sveta tedanjega Arhitekturnega muzeja Ljubljana (danes Muzej za arhitekturo in oblikovanje) in član revizijske komisije za pregled in kontrolo projektne dokumentacije Družbe za državne ceste.

Njegov prispevek k razvoju slovenske arhitekture je obsežen. Naše okolje in strokovno zavest je ustvarjal kot načrtovalec urbanističnih načrtov stanovanjskih in turističnih naselij, kot projektant stanovanjskih stavb, trgovin, veleblagovnic, hotelov, restavracij, športnih objektov, šol, inštitutov, poslovnih zgradb in kot udeleženec na več kot 30 natečajih.

Nekaj pomembnejših del iz obsežnega gradiva:

- sodelovanje s projekti 12 petinštiridesetstanovanjskih blokov v Litostrojskem naselju v Ljubljani, 1959 (urbanistična dediščina Slovenije),
- natečaj za veleblagovnico Nama v Ljubljani skupaj s prof. Edvardom Ravnikarjem, 1953 (značilno zavzemanje za ohranitev zaščitene Kozlerjeve palače),
- projekti večvrstnih in atrijskih hiš v Ljubljani in drugih slovenskih mestih ter Beogradu,
- veleblagovnica Nama Ljubljana s soavtorjem arhitektom Bogdanom Finkom, 1963 (objekt je bil zgrajen v skladu s takrat najsodobnejšimi tehnološkimi možnostmi, v arhitekturnem smislu pa nedvomno pomeni zapis neke dobe. Prvotno pročelje še danes velja za primer kakovostne arhitekture strukturalizma),
- Narta studio Ilirija Ljubljana, 1970 (nepremična kulturna dediščina),
- program smučišč in žičnic Kranjska gora, Rateče, Mojstrana s perspektivom za izvedbo svetovnega prvenstva v alpskem smučanju 1968,
- prva nagrada za Turistični center Kopaonik Srebrenac v Srbiji, 1983,
- stanovanjsko-poslovni objekt na Vračaru, Beograd, 1968.

Miloševo strokovno delo v Novem mestu se začne s sodelovanjem pri povojni obnovi z arhitektom prof.

Marijanom Mušičem, pozneje pa v projektivnem podjetju. Bil je tudi namestnik predsednika (M. Mušič) sveta za urbanizem pri OLO Novo mesto (zapisnik 1. seje z dne 18. 11. 1955). Iz tega obdobja so znana njegova dela: letno kopališče na Loki v Novem mestu (1952), sodelovanje s prof. M. Mušičem pri ureditvi Na vratih s spominsko ložo NOB in adaptacijo kresije (1952), vrstne hiše Novoteks na Marofu (1951), načrt adaptacije kavarne (1954), idejni in programski načrti za hotel in bazen v Dolenjskih Toplicah (1954), vajeniška šola v Novem mestu (1956), idejni načrt za tržnico in gostinski center v Novem mestu (1954), urbanistični zazidalni načrt za Znančeve njive z načrti blokov in vrstnih hiš (1957), načrti za Agroservis in DKW, Ekonomska in medicinska šola (1964). Med letoma 1949 in 1959 je izrisal številne načrte za spomenike NOB in grobišča na Rogu in na območjih današnjih občin Straža, Dolenjske Toplice in Žužemberk.

Poseben poudarek si zasluži njegovo daljše poročilo na seji Okrajnega sveta za urbanizem (19. 12. 1955), v katerem je opozoril na urbanistično problematiko Novega mesta. Izpostavil je trajnostne principe (kot bi temu rekli danes), racionalno rabo zemljišč, stihijsko gradnjo in pravzaprav podobne probleme, ki tarejo tudi današnji urbanizem. Na takšnih principih je bil izdelan tudi urbanistični zazidalni načrt za Znančeve njive (1957) in – kolikor poznam problematiko – prvi sodobni načrt stanovanjske gradnje v Novem mestu.

Kot je bil široko razgledan arhitekt, se ga spominjamo tudi kot vsestranskega človeka. Bil je dober violinist, reprezentant v alpskem smučanju in predvsem nadarjen amaterski slikar, izreden risar, portretist in oblikovalec. Miloševa ljubezen do risanja je izvirala že iz otroštva – tudi v izgnanstvo je iz Vojnika v naglici odnesel s seboj malo skicirko, ki jo je imel pri sebi vse življenje. Na sremski fronti je risal v propagandnem oddelku in sam je govoril, da mu je zagotovo rešilo življenje to, da ni bil v prvi bojni vrsti. Nekoč je dejal: »Kot otrok sem želel postati vrtnar in ljubezen do rož me spremlja vse življenje. Zdaj ko imam več časa zase, ko vidim lepo rožo, jo vedno želim prenesti na papir. V moji zbirki je vsaj dvesto akvarelov najrazličnejših rož.«

050

IZZIV
2016

11 32146

201606935,2

COBISS